

KŁOS (90) *sb m*

-ł- (56), -łł- (2).

-o- (22), -ó- (1); -o- : -ó- *Mącz* (13 : 1).

sg N kłos (21). ◊ *G* kłosu (2) *RejZwierc*, *Calep*, kłosa (1) *Mącz*. ◊ *A* kłos (11), kłosu (1) *KrowObr*, *Kłosa* (1) *KłosAlg*. ◊ *I* kłos(e)m (1). ◊ *L* kłosie (4). ◊ *V* kłosie (1). ◊ *pl N* kłosy (3). ◊ *G* kłosów (28); -ów *Macz* (3), -ow (1) *KochPs*, -(o)w (24). ◊ *A* kłosy (16).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Kwiatostan traw i zbóż; spica Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *arista Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*; *loba Mącz*, *Calep*; *spicum*, *spicus Mącz*, *Cn*; *foliculus*, *vagina frumenti Mącz*; *culmus Calep* (89) : *Spica*. *Eyn eher Kłofz. Murm* 120; *Mymer*¹ 16v, 17; *BartBydg* 13b, 148; *FalZioł* III 25c; *MurzNT Mar* 4/28 [2 r.]; kiedy będą polieczone kłofy/ kthorym liczby niemálsz/ iáko wielkie to gumno będzie? *Leop* 4. *Esdr* 4/32; *BibRadz* I 71a *marg*, *Mar* 4/28; *Siedm wołow cudnych y tłuftyh tákiez kłofow/ známionuią siedm lat wielkiej vrody zboża y wśelkiej żywności*, *BielKron* 17, 267; *Spicifer*, *Kłofy przynoszący Mącz* 408a; *Inspico*, *Ná Xtałt kłofá fie kończyć. Mącz* 408a; *Vagina frumenti*, *Miech álbo kłos. Mącz* 473b, 16a, 196b, 377c, 408a [2 r.]; *SarnUzn* C2 [4 r.]; *RejZwierc* 243v; *BudBib Gen* 41/24; *KochPs* 106; *PudłFr* 71; *Ather – Wierzchołek kęczmionnego [!] kłofu. Calep* 109b, 218b, 998a [2 r.], 1143b; bo do Gdańská żytá nie podśiewaią/ ále ie też w gumnie dobrze wypráwiáią: iákoby fie kupiec plewą/ pialkiem/ kłofem nie odtrącał. *GostGosp* 50; *LatHar* [249]; *Boć ziemiá lámá z fiebie owoc rodzi. naprzod trawę/ potym kłos/ á potym pełne žiárno w kłofie. WujNT Mar* 4/28 [*przekład tego samego tekstu MurzNT, BibRadz, SarnUzn*], *przedm* 35.

kłos czego (3): *BibRadz Mar* 4/28; *POd nogám ogládałz Bootá iálného Pánne/ która kłos trzyma zboża doftálého. KochPhaen* 4; *Calep* 610a.

W porównaniach (4): *Márnym fie słał á nikczemny yuż ták s káždy ftrony/ Práwie yáko kłos pełny plew od rdze zárażony LubPs* bb3; *SkarJedn* 340; *KochTarn* 78; *SkarKaz*)(3).

W charakterystycznych połączeniach: kłos(-y) cudny (2), *dobry* (2), *doskonały*, *dostały* (2), *gęste*, *jęczmienny*, *niepotrzebny*, *piękny* (3), *pozostały*, *pszenice*, *zarażony*, *zboża* (2), *żytny*; *chrzést kłosow*, *garść*, *siedm* (18); *kłos mieć*, *podawać* (2), *pożerać* (*pożreć*) (2), *przynosić* (*(przy)noszący*)(3), *rodzić* (2), *wycierać* (2).

Przysłowie: *A kogo mierzi v kogo pázdziorko w oku/ tućby iuż potrzebá w łobie trzáfki álbo niepotrzebneho kłofu iákiego pilno vpátrować. RejZwierc* 267.

Zwroty: »kłos puszczać« = *spicare Mącz*, *Calep*; *in spicam exire Mącz* [*szyk zmienny*] (3): *Mącz* 408a [2 r.]; *Spico – Kłos pułzczam, Calep* 998b.

»rwać kłosy, narwać kłosow« = *decerpere spicas PolAnt*; *vellere spicas Vulg* [*szyk zmienny*] (5 : 1): *Bo i vcznie fwoie že rwali w święto kłofy pilnie wymáwiá MurzNT* 56; *BibRadz Deut* 23/25; *WujNT Mar* 2 *arg*, 23, *Luc* 6 *arg*, 1.

»zbierać (*a. ubierać*) kłosy; zbieranie kłosow« = *spicilegium Mącz*, *Calep*; *spicilegium facere Mącz*; *spicas colligere PolAnt* [*szyk zmienny*] (6; 2): *BibRadz Lev* 19/9, 23/22; *Tákiez kłofow nie zbieraycie dla vbogich. BielKron* 44; *Mącz* 408a [2 r.]; *BudBib Ruth* 2/3; *Calep* 998b; *SkarKaz* 387a.

peryfr. »kłosy zbierać« = *zajmować się rolnictwem* (1): A mnie więc/ który k łośu nie wmiem błaznować/ Ani wydawłszy co raz gęby nádłtawować: Potrzebá kłosy zbieraćć/ niechcęli náuki Vczyć fye łobie trudný dla obrocznéy łztuki. *KochMarsz* 154.

Wyrażenia: »kłos pełen, pleny, tłusty« [*w tym: tłusty i pełen* (1)] = *spica plena Vulg, PolAnt; spica pinguis PolAnt* [szyk 9 : 1] (9 : 1 : 1): *HistJóz* B, Bv, B2; Siedm kłóśow wyrałtáło z iednego zdzbłá/ pełnych y bárzo pięknych *Leop Gen* 41/22 [*przekład tego samego tekstu HistJóz* B, Bv, *BielKron, BudBib*], *Gen* 41/26; Boć ziemiá dobrowolnie owoc podawa/ naprzod trawkę/ Potym kłos/ á potym pełen kłos zboża [*plenum frumentum in spica*]. *BibRadz Mar* 4/28; *BielKron* 16v; *BudBib Gen* 41/5, 7, 22.

»kłos szczupły, cienki, wysuszony (a. wyschły), niepleni, czczy« [*w tym: szczupły i cienki itp.* (3)] = *spica tenuis Vulg, PolAnt; mutica spica Mącz* (4 : 3 : 2 : 2 : 1): *HistJóz* Bv, B2; *Leop Gen* 41/6; *BielKron* 17; *Mącz* 239d; A zás fiedm kłóśow łzczupłych y wíátrem ze wíchodnym wyfufzonych wyrosło zá nimi. *BudBib Gen* 41/6 [*przekład tego samego tekstu HistJóz* Bv, *Leop*], *Gen* 41/7, 23, 24.

Szereg: »plewa, kłos albo główka« (1): Item folliculi etiam dicuntur Każdego nafienia plewá/ kłos álbo główká w którey fie nafienie chowa. *Mącz* 133c.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »kłos czczy« (1): Błogóśławione otzy/ ktore widzą [...] Tego łyná złófliwego y zátráconego/ PAPIEZA Rzymfkiego [...] / to drzewo bes owocu/ tego Wieprzá dzikie⁸⁰/ [...] kłóśu tznego *KrowObr* 242v.

Przeni (4) :

a) *Dochód, zysk* (1) : Y dziś miedzy chciwymi fą tákowe głófy/ Znimy złotą pńzenicę/ żnimy złote kłófy: Doymy Rzeczpółpolitą *KlonWor* 13.

b) *Pożywienie, kęs* (1) : Bo iefli prze márný kłos coć wynika z gęby/ Być iedno iáko świniá nátarł łobie zęby. Miałbyś włzytko opuścić co iefł przyfłtoynego/ Chciałbych s tym ápellowác do rozumu twego. *RejWiz* 38v.

c) *Dziecko* (1) : kłóśie móy iedyny/ Iefzceś mi fye był niezłtał/ á ia twéy godziny Nieczekáiąc/ znowu cię w łmutną ziemię łieię *KochTr* 12.

d) *Owoc pracy, tu: utwór* (1) : ZNiwá mego pierwłzy kłos niofęc niedoyrzáły/ Oyeże drogi *SapEpit ktv*.

2. n-pers (1) :

Zestawienie (1): *Algoritmus: To iefłh nauka Liczby: Polską rzeczą wydana: Przez Kxiędza Tomáfa Kłóła. KłóśAlg kt.*

Cf [**KŁOSOLBI**], **STOKŁOS**, **STOKŁOSA**